

Stefan Kok

Grenzen, groei en humaniteit: de TK-verkiezingen van 2023

De Tweede Kamerverkiezingen van 22 november a.s. vinden plaats op een belangrijk moment voor het migratiebeleid. In Nederland en andere landen wordt nagedacht over het toekomstige migratiebeleid, zowel het asielbeleid als het beleid voor reguliere migratie. In media en politiek krijgt asiel veel aandacht hoewel het gaat om een klein deel, namelijk 11 procent, van de totale migratie naar Nederland. Toch is aandacht van beleidsmakers voor asiel begrijpelijk want asielsystemen, in Nederland en andere bestemmingslanden, staan onder druk.

Nu deze druk waarschijnlijk niet zal afnemen, kun je gezien de ervaringen eind jaren negentig het negatieve scenario bijna uittekenen. Door aanhoudende achterstanden bij de IND blijft de opvang vol. Asielzoekers verblijven nog langer in ondermaatse opvang, soms met een asielstatus en soms in onzekerheid over de uitkomst van hun procedure. Als de uitkomst van de verkiezingen zal leiden tot een strenger beleid, heeft dit meer schrijnende situaties tot gevolg – en daardoor meer druk op rechtsbijstand en rechtbanken over ten onrechte afgewezen asielzoekers.

Is dit scenario te voorkomen? Uiteraard in de eerste plaats door onmiddellijke maatregelen. IND, COA, DT&V, rechtshulp en rechtbanken moeten voldoende middelen krijgen om terug te gaan naar het AA-model van zes tot acht dagen, met een voldoende rust- en voorbereidingstermijn. Een ruimhartiger beleid ten aanzien van ‘schrijnendheid’ kan druk op het terugkeerproces wegnemen en tegemoetkomen aan de noodzaak van het vinden van de menselijke maat in het vreemdelingenrecht. En vluchtelingen moeten weer voorrang krijgen bij huisvesting.

In de tweede plaats moet gekeken worden naar een meer holistische en lange termijnbenadering van het migratievraagstuk,

waarvan asiel onderdeel uitmaakt. De staatscommissie Demografische ontwikkelingen 2050 (‘Van Zwol’) zal daarover binnenkort een rapport uitbrengen. In hoeverre is bevolkingsgroei mogelijk, wenselijk en noodzakelijk? Duidelijk is dat vanwege een vergrijzende bevolking in Nederland werknemers van buiten de huidige EU-landen moeten worden geworven, en behouden. Nederland zal de concurrentie aan moeten gaan met landen als de VS en Canada, maar ook Duitsland.

Vluchtelingen kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Het gaat veelal om jonge mensen die nauwe banden met Nederland ontwikkelen. Vluchtelingenkinderen doorlopen het Nederlandse onderwijsstelsel en vullen de beroepsbevolking aan. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut maken kinderen uit asiellanden een steeds groter deel uit van de Nederlandse jeugd, en hebben ze succes in het onderwijs.

Hoe kan, daarom, een veilige toegang voor vluchtelingen tot Nederland en de EU worden gerealiseerd, en hoe kan een houdbaar en humaan asielsysteem, in overeenstemming met mensenrechten, worden geïntegreerd in een migratiebeleid voor de toekomst?

Voor arbeids- en kennismigratie zullen keuzes moeten worden gemaakt. Volgens het CBS zou de Nederlandse bevolking, door langere levensduur en migratie, in 2034 kunnen groeien tot 19 miljoen, en in 2070 misschien tot 22,4 miljoen inwoners. Dat heeft gevolgen voor onderwijs, arbeid, zorg, wonen, ruimtelijke ordening, infrastructuur, energievoorziening, sociale zekerheid en sociale cohesie. Hoe wil Nederland migranten inzetten en opnemen in de toekomst?

Maar eerst moeten uiteraard de grote uitdagingen van vandaag en morgen worden geadresseerd. Het woord is nu aan de kiezer en de politiek.